

*Joanne*  
HARRIS

*Rode  
schoenen*

DE FONTEIN

# 1



*Woensdag 31 oktober*  
*Día de los Muertos*

HET IS EEN NIET ZO ERG BEKEND FEIT DAT IN DE LOOP VAN ÉÉN JAAR ongeveer twintig miljoen brieven bij de doden worden bezorgd. Men – de rouwende weduwen en toekomstige erfgenamen – vergeet de postbezorging stop te zetten en daardoor worden abonnementen op tijdschriften niet opgezegd, worden verre vrienden niet op de hoogte gesteld en blijven bibliotheekboetes onbetaald. Dat zijn twintig miljoen circulaires, bankafschriften, creditcards, liefdesbrieven, reclamefolders, groeten, roddels en rekeningen die dagelijks op deurmatten of parketvloeren vallen, nonchalant tussen spijlen door worden geduwd, in brievenbussen worden gepropt, zich ophopen in trapportalen, ongewenst in portieken en op stoepen blijven liggen, en nooit de geadresseerde bereiken. De doden kan het niets schelen. Maar wat nog belangrijker is: de levenden ook niet. De levenden gaan gewoon door met hun onbelangrijke aangelegenheden, zich er totaal niet van bewust dat er heel dichtbij een wonder geschiedt. De doden komen weer tot leven.

Er is niet veel voor nodig om de doden tot leven te wekken: een paar rekeningen, een naam, een postcode, niets dat niet te vinden is in een oude afvalzak die opengescheurd (misschien door toedoen van vossen) en als een geschenk op de stoep wordt achtergelaten. Je kunt uit verwaarloosde post heel wat te weten komen: namen, bankgegevens, wachtwoorden, e-mailadressen en beveiligingscodes. Met de juiste combinatie van persoonlijke gegevens kun je een bankrekening openen, een auto huren en zelfs een nieuw paspoort aanvragen. De doden hebben dergelijke zaken niet meer nodig. Een geschenk, zoals ik al zei, dat alleen maar opgehaald hoeft te worden.

Soms bezorgt het lot ons zelfs persoonlijk een geschenk, en het heeft altijd nut alert te blijven. *Carpe diem* en verder ieder voor

zich. Daarom lees ik altijd de rouwadvertenties, want soms lukt het me de identiteit te verwerven voordat de begrafenis heeft plaatsgevonden. En daarom ook nam ik, toen ik de mededeling en daaronder de uitpuilende brievenbus zag, het geschenk met een dankbare glimlach in ontvangst.

Het was natuurlijk niet mijn brievenbus. De postbezorging hier is beter dan menig andere en brieven worden zelden verkeerd bezorgd. Het is een van de vele redenen waarom ik aan Parijs de voorkeur geef, naast het eten, de wijn, de theaters, de winkels en de vrijwel ongelimiteerde mogelijkheden. Maar Parijs is duur: de vaste lasten zijn er buitengewoon hoog en bovendien sta ik al een tijdje te trappelen om me weer een nieuwe identiteit aan te meten. Ik had bijna twee maanden op zeker gespeeld en les gegeven aan een lyceum in het 11<sup>e</sup> arrondissement, maar na alle recente onrust daar had ik besloten er toch maar mee te kappen (met medeneming van vijftientigduizend euro aan afdelingsgelden, die gestort zullen worden op een rekening die geopend is op naam van een ex-collega, en die er over een paar weken onopvallend afgehaald zullen worden) en naar huurappartementen te gaan kijken.

Eerst probeerde ik de Rive Gauche. De huizen daar waren boven mijn begroting, maar het meisje van het bureau wist dat niet. En zo kon ik met mijn Engelse accent en onder de naam Emma Windsor, met mijn luxe leren handtas nonchalant onder mijn arm geklemd en mijn dure Italiaanse kleding langs mijn in zijde gestoken kuiten ruisend, een aangename ochtend winkelen.

Ik had verzocht me alleen lege huizen te tonen. Er waren er een paar op de linkeroever: appartementen met diepe kamers die op de rivier uitkeken, etages met daktuinen, penthouses met parketvloeren.

Met enige spijt keurde ik ze allemaal af, maar ik kon niet de verleiding weerstaan om nu ik er toch was, een paar nuttige zaken mee te nemen, zoals een tijdschrift waar de banderol met het klantnummer van de geadresseerde nog omheen zat, diverse circulaires, en in één woning deed ik een gouden vondst, namelijk een bankpas op naam van Amélie Deauxville. Ik hoef maar te bellen en hij wordt geactiveerd.

Ik gaf het meisje mijn mobiele nummer. De telefoon staat op naam van Noëlle Marcelin, wier identiteit ik enige maanden geleden verkreeg. Ze is bij met haar betalingen – de arme vrouw is

vorig jaar op vierennegentigjarige leeftijd overleden –, maar dat betekent wel dat wie mijn telefoontjes wil natrekken, enige moeite zal hebben me te vinden. Ook mijn internetrekening staat op haar naam, en ook die blijft stipt betaald. Noëlle is te kostbaar voor mij om kwijt te raken. Ze zal echter nooit mijn hoofdentiteit worden. In de eerste plaats wil ik geen vierennegentig zijn en bovendien word ik al die reclame voor trapliften zat.

Mijn laatste openbare personage was Françoise Lavery, lerares Engels aan het Lycée Rousseau in het 11<sup>e</sup> arrondissement. Tweeëndertig jaar oud, geboren in Nantes, in een en hetzelfde jaar vrouw en weduwe geworden van Raoul Lavery, die omkwam bij een auto-ongeluk op de dag voor de viering van onze trouwdag – een romantische bijkomstigheid, vond ik, die verklaart waarom ze iets melancholiek heeft. Een strenge vegetariër, tamelijk verlegen, ijverig, maar niet getalenteerd genoeg om een bedreiging te zijn. Al met al een aardige meid – en dat toont maar weer aan dat je nooit op uiterlijkheden moet afgaan.

Vandaag ben ik echter iemand anders. Vijfentwintigduizend euro is een aanzienlijk bedrag en er bestaat altijd een kans dat iemand de waarheid begint te vermoeden. De meeste mensen doen dat niet – ze zouden nog geen misdaad opmerken als die vlak voor hun neus plaatsvond –, maar ik ben niet zo ver gekomen door risico's te nemen, en ik heb ontdekt dat het veiliger is als je in beweging blijft.

Ik heb dus weinig bagage – een oude leren koffer en een Sony-laptop die de ingrediënten voor wel honderd mogelijke identiteiten bevat – en ik kan in nog geen middag pakken, opruimen en alle sporen uitwissen.

Zo is Françoise ook verdwenen. Ik heb haar papieren, correspondentie, bankgegevens en aantekeningen verbrand. Ik heb alle rekeningen die op haar naam stonden, opgeheven. Boeken, kleren, meubels en alle andere spullen heb ik aan het *Croix Rouge* geschonken. Je moet nooit te veel spullen vergaren.

Daarna moest ik mezelf opnieuw vinden. Ik nam mijn intrek in een goedkoop hotel, betaald met Amélie's creditcard, trok Emma's kleren uit en andere aan en ging winkelen.

Françoise was een onelegant type: degelijke schoenen en keurige *chignons*. Mijn nieuwe personage heeft echter een andere stijl. Zozie de l'Alba heet ze. Ze heeft iets vaag buitenlands, maar je zou toch niet zo een-twee-drie kunnen zeggen waar ze vandaan komt.

Ze is zo flamboyant als Françoise saai was: ze draagt sieraden in haar haar, houdt van felle kleuren en frivole vormen, gaat graag naar rommelmarkten en winkels voor tweedehandskleding en zou nooit van haar leven degelijke schoenen dragen.

De metamorfose was een simpele ingreep. Ik ging als Françoise Lavery een winkel in, met een grijze twinset en een ketting van valse parels, en ik kwam er tien minuten later als iemand anders uit.

Het probleem blijft: Waar moet ik heen? De Rive Gauche, hoe verleidelijk ook, is uitgesloten, hoewel ik geloof dat Amélie Deauxville nog wel een paar duizend zou kunnen opleveren voordat ik haar moet dumpen. Ik heb ook nog andere bronnen, natuurlijk, buiten mijn meest recente, zoals madame Beauchamp, de secretaresse die belast is met de afdelingsfinanciën op mijn vroegere werkplek.

Het is zo gemakkelijk om een kredietrekening te openen. Een paar oude gas- en lichtrekeningen, zelfs een oud rijbewijs kan al voldoende zijn. En nu er steeds meer per computer gekocht kan worden, nemen de mogelijkheden met de dag toe.

Maar mijn behoeften strekken zich veel, veel verder uit dan een bron van inkomsten. Verveling is een schrikbeeld voor me. Ik heb meer nodig: ruimte voor mijn capaciteiten, avontuur, een uitdaging, een verandering.

Een *l'éven*.

En dat bezorgde het lot me dan ook, als bij toeval, op deze winterige ochtend aan het eind van de maand oktober op Montmartre, toen ik even in een etalage keek en de keurige mededeling op de deur geplakt zag:

#### FERMÉ POUR CAUSE DE DÉCÈS

Ik was hier al een tijdje niet geweest. Ik was vergeten hoe leuk ik het er vond. Montmartre is het laatste dorp van Parijs, zeggen ze, en dit deel van de Butte is bijna een parodie op landelijk Frankrijk, met zijn cafés en crêperietjes, zijn roze of pistachegroen geverfde huizen, zijn nepluiken voor de ramen en zijn geraniums op iedere vensterbank, allemaal heel schilderachtig bedoeld, als een minifilmset vol namaakcharme die het hart van steen maar *nét* verhelen kan.

Misschien vind ik het er daarom zo leuk. Het is een ideaal decor voor Zozie de l'Alba. Daarbij komt dat ik er bijna per ongeluk te

rechtkwam: ik hield even pauze op een plein achter de Sacré-Coeur, kocht een koffie met croissant in een café dat Le P'tit Pinson heet en ging aan een terrastafeltje zitten.

Een blauw tinnen bord hoog op de hoek vermeldde dat de naam van het plein Place des Faux-Monnayeurs was. Een ingesloten pleintje, als een keurig opgemaakt bedje. Een café, een crêperie, een paar winkels, verder niets. Zelfs geen boom om de contouren te verzachten. Maar toen werd mijn oog om de een of andere reden getrokken naar een winkel, een soort quasisichique *confiserie* leek het me, hoewel het bord boven de deur blanco was. Het rolluik was half neergelaten, maar waar ik zat, kon ik nog net de uitgestalde waar in de etalage zien en de helblauwe deur, als een hemelpaneel. Een zacht herhaald geluid waaide over het plein: windbelletjes die boven de deur hingen en willekeurige klanken als signalen de lucht in stuurden.

Waarom werd ik erheen getrokken? Ik kon het niet zeggen. Er zijn zo veel van die winkeltjes in de doolhof van straten die naar de Butte de Montmartre leiden, die als vermoeide boetedoeners op de hoeken van de keisteenstraatjes hangen. De pandjes met hun smalle gevels en rommelige achterkanten zijn vaak vochtig op straatniveau, kosten een kapitaal aan huur en danken hun voortbestaan voornamelijk aan de domheid van toeristen.

De kamers erboven zijn zelden beter: klein, spaarzaam ingericht en ongemakkelijk – 's nachts, wanneer de stad beneden tot leven komt, lawaaiig, 's winters koud, en 's zomers, wanneer de zon op de zware leistenen dakbedekking brandt en het enige raam, een dakraam van nog geen vijftien centimeter breed, slechts verstikkende hitte binnenlaat, hoogstwaarschijnlijk ondraaglijk.

En toch... Iets had mijn belangstelling gewekt. Misschien de brieven die als een gemene tong uit de metalen kaken van de brievenbus staken. Misschien de vluchtige geur van nootmuskaat en vanille (of was dat alleen maar het vocht?) die onder de hemelsblauwe deur door zweemde. Misschien de wind die met de zoom van mijn rok speelde en de belletjes boven de deur liet klingelen. Of misschien was het de mededeling, keurig met de hand geschreven, met zijn onuitgesproken, verlokkelijke potentieel:

WEGENS STERFGEVAL GESLOTEN

Ik had inmiddels mijn koffie met croissant op. Ik betaalde, stond op en liep erheen om eens beter te kijken. De winkel was een chocolaterie; de kleine etalage stond vol met dozen en blikken en daarachter in het halfduister zag ik bladen met chocola en piramides van chocola, allemaal onder een ronde glazen stolp, als trouwboeketten van een eeuw geleden.

Achter me, in het café Le P'tit Pinson, stonden twee mannen hardgekookte eieren en lange boterhammen met boter te eten, terwijl de *patron* met schort voor tamelijk luid stond te oren over iemand die Gérard heette en hem geld schuldig was.

Verder was het plein nog vrijwel verlaten, op een vrouw na die stond te vegen en een paar kunstenaars met ezels onder hun arm, die op weg waren naar de Place du Tertre.

Een van hen, een jongeman, trok mijn aandacht. 'Hé halló! *U bent het!*'

De jachtkreet van de portretschilder. Ik ken hem goed – ik heb het allemaal meegemaakt – en ik ken die blik van blij herkenning, die impliceert dat hij zijn muze heeft gevonden, dat zijn zoektocht vele jaren in beslag heeft genomen en dat, hoeveel hij ook vraagt voor het peperdure resultaat, de prijs nooit recht zal kunnen doen aan de perfectie van zijn kunstwerk.

'Nee, ik ben het niet,' merkte ik droogjes op. 'Zoek maar iemand anders om onsterfelijk te maken.'

Hij haalde zijn schouders op, trok een grimas en slofte toen weg om zich bij zijn vriend te voegen. Ik had de chocolaterie voor mij alleen.

Ik keek even naar de brieven die nog onbeschaamd uit de brievenbus staken. Er was niet echt een reden waarom ik het risico zou nemen, maar het was gewoon een feit dat het winkeltje me trok, als iets glanzends dat je tussen de straatstenen ziet liggen, dat een munt of een ring kan blijken te zijn, of gewoon een stukje folie waar het licht op valt. Ook hing er iets van een belofte in de lucht en bovendien was het Halloween, de *Día de los Muertos*, wat altijd een geluksdag voor me is geweest, een dag van eindigen en beginnen, van kwalijke winden en geheime gunsten en vuren die 's nachts branden. Een dag van geheimen, van wonderlijke zaken, en natuurlijk van de dood.

Ik keek nog eenmaal snel om me heen. Er keek niemand. Ik wist zeker dat niemand het zag toen ik met een vlugge beweging de brieven in mijn zak stak.

De herfstwind was vlagerig en deed het stof over het plein dansen. Hij geurde naar rook, niet naar Parijse rook, maar naar de rook van mijn jeugd, waar ik niet vaak aan terugdenk, een geur van wierook en frangipani en herfstbladeren. Er zijn geen bomen op de Butte de Montmartre. Het is gewoon een rots met bruidstaartglazuur dat nauwelijks het wezenlijke gebrek aan smaak kan verhelen. Maar de ochtendlucht had een broze eierschaalkleur, en er was een complex patroon van condenssporen in te zien, als mystieke symbolen op het blauw.

Ik zag onder meer de Maïskolf, het teken van De Gevilde – een offerande, een gift.

Ik glimlachte. Kon het toeval zijn?

De dood... en een gift. En dat alles op één dag.

Ooit, toen ik nog klein was, nam mijn moeder me mee naar Mexico City om de Azteekse ruïnes te zien en de Día de los Muertos te vieren. Ik vond al dat dramatische gedoe prachtig: de bloemen en de *pan de muerto* en het zingen en de schedels van suikergoed. Maar mijn favoriet was de *piñata*, een beschilderde dierfiguur van papier-maché, die helemaal behangen was met vuurwerk en gevuld was met snoep, munten en kleine, ingepakte cadeautjes.

Het spel bestond eruit dat je de *piñata* boven een deuropening hing en er stokken en stenen naar gooide totdat die openbarstte en de cadeautjes eruit vielen.

De dood en een gift – in één keer.

Het kon geen toeval zijn. Deze dag, deze winkel, dit teken in de lucht – het leek wel of Mictecacihuatl ze hoogstpersoonlijk op mijn pad had gebracht. Een *piñata* voor mij alleen.

Ik wendde me met een glimlach op mijn gezicht af, en zag toen iemand naar me kijken. Een meter of drie bij me vandaan stond heel stil een kind, een meisje van elf of twaalf, met een felrode jas en enigszins afgetrapte bruine schoolschoenen aan, en met vlossig zwart haar, als dat van een Byzantijnse icoon. Ze keek me uitdrukkingloos aan terwijl ze haar hoofd een beetje scheef hield.

Even vroeg ik me af of ze me de brieven had zien wegnemen. Ik kon met geen mogelijkheid weten hoe lang ze daar al stond, dus schonk ik haar mijn charmantste glimlach en duwde ik het pak brieven dieper in de zak van mijn jas.

‘Dag,’ zei ik. ‘Hoe heet je?’



‘Annie,’ zei het meisje, zonder terug te lachen. Haar ogen hadden een eigenaardige blauw-groen-grijze kleur en haar mond was zo rood dat het leek alsof er lippenstift op zat. In het koele ochtendlicht had ze iets heel aparts en terwijl ik keek, leken haar ogen nog meer op te lichten, de schaduwen van de herfstlucht op te slokken.

‘Je komt hier niet vandaan, hè, Annie?’

Ze knipperde met haar ogen, misschien omdat ze zich afvroeg hoe ik dat wist. Parijse kinderen praten nooit met onbekenden; de achterdocht is bij hen diep verankerd. Dit meisje was anders, op haar hoede misschien, maar niet onwillig, en zeker niet ongevoelig voor charme.

‘Hoe weet u dat?’ vroeg ze ten slotte.

Die slag was voor mij. Ik grijnsde. ‘Dat hoor ik aan je stem. Wat is het? Het zuiden?’

‘Zoiets,’ zei ze. Maar nu lachte ze.

Je kunt veel te weten komen wanneer je met kinderen praat. Namen, beroepen, de kleine details die een rol dat authentieke geven dat van onschatbare waarde is. De meeste internetwachtwoorden bestaan uit de naam van een kind, of van een echtgenoot, of zelfs van een huisdier.

‘Annie,’ zei ik, ‘moet je niet naar school?’

‘Vandaag niet. Het is een vrije dag. En bovendien...’ Ze keek naar de deur met het handgeschreven briefje.

‘Gesloten wegens sterfgeval,’ zei ik.

Ze knikte.

‘Wie is er overleden?’ De felrode jas leek niet echt iets voor een begrafenis, en op haar gezicht lag niets te lezen dat aan verdriet deed denken.

Annie zweeg even, maar ik zag een glinstering in haar blauw-grijze ogen; ze leken nu iets hautains te hebben, alsof ze overdacht of mijn vraag nu brutaal of echt medelevend was.

Ik liet haar staren. Ik ben eraan gewend dat men mij aanstaart. Het gebeurt soms zelfs in Parijs, waar mooie vrouwen in overvloed zijn. Ik zeg mooi, maar dat is een illusie, een heel eenvoudige soort glamour, nauwelijks magie te noemen. Het hoofd een beetje schuin gehouden, een bepaalde manier van lopen, kleding die bij het moment past – allemaal dingen die iedereen kan.

Nou ja, bijna iedereen.

Ik hield de aandacht van het meisje vast door haar mijn zonnigste glimlach te schenken, lief en brutaal en een tikje treurig. Ik werd even de flodderige oudere zus die ze nooit had gehad, de glamoureuze rebel die Gauloises rookt en strakke rokken en neonkleuren draagt en in wier onpraktische schoenen ze heimelijk zou willen staan, daar ben ik van overtuigd.

‘Wil je het niet aan me vertellen?’ zei ik.

Ze keek me nog even aan. Ze was typisch het oudste kind: moe, heel moe van het altijd maar braaf moeten zijn, en vervaarlijk dicht bij de leeftijd van de opstandigheid. Haar kleuren waren ongewoon helder; ik las er een zekere eigenzinnigheid in, enige triestheid, iets van woede en een heldere draad van iets wat ik niet goed kon identificeren.

‘Kom, Annie. Vertel eens, wie is er overleden?’

‘Mijn moeder,’ zei ze. ‘Vianne Rocher.’



*Woensdag 31 oktober*

VIANNE ROCHER. HET IS LANG GELEDEN DAT IK DÍÉ NAAM GEBRUIKT heb. Als een jas die graag gedragen werd, maar lang geleden is weggedaan. Ik was bijna vergeten hoe goed hij voelde, hoe lekker warm en comfortabel. Ik ben al zo vaak van naam veranderd – wij beiden zijn al zo vaak van naam veranderd, in ieder dorp een andere naam, voortgedreven als we waren door de wind – dat ik dat nu niet meer zou moeten willen. Vianne Rocher is reeds lang dood, en toch...

En toch vond ik het léúk Vianne Rocher te zijn. Ik vond het leuk het woord uit hun mond te horen. *Vianne* – als een lach. Als een woord van welkom.

Ik heb inmiddels uiteraard een nieuwe naam, niet zo anders dan de oude. Ik heb een leven, een beter leven zouden sommigen misschien zeggen. Maar het is niet hetzelfde. Vanwege Rosette, vanwege Anouk, vanwege alles wat we hebben achtergelaten in Lansquenetsous-Tannes, die Pasen toen de wind veranderde.

Die wind. Ik zie hem weer waaien. Heerlijk maar onverbidde-lijk heeft hij altijd alles wat we ondernomen hebben, bepaald. Mijn moeder voelde hem, en ik voel hem ook, ook hier, ook nu, terwijl hij ons als bladeren in de hoek van dit pleintje waait en ons tegen de keien aan flarden danst.

*V'là l'bon vent, v'là l'joli vent*

Ik dacht dat we hem voorgoed het zwijgen hadden opgelegd, maar het kleinste dingetje kan de wind opwekken: een woord, een teken, zelfs een sterfgeval. Onbeduidende dingen bestaan niet. Alles heeft zijn prijs; alles bij elkaar geeft uiteindelijk een verschuiving in het

evenwicht en dan zijn we weer weg, weer op pad, en zeggen we tegen onszelf dat we misschien de volgende keer...

Maar deze keer komt er geen volgende keer. Deze keer loop ik niet weg. Ik wil niet opnieuw hoeven beginnen, zoals we voor en na Lansquenet al zo vaak hebben gedaan. Deze keer blijven we. Wat daar ook voor nodig is. Wat het ons ook kosten mag, we blijven.

We maakten een stop in het eerste dorp dat geen kerk had. We bleven zes weken en trokken toen verder. Drie maanden, dan een week, een maand, nog een week. We veranderden onderweg van naam, totdat mijn buik begon op te bollen.

Anouk was toen bijna zeven. Ze was opgewonden bij de gedachte dat ze een zusje zou krijgen, maar ik was het beu. Ik was al die dorpen aan die rivieren met die kleine huisjes en bakken met geraniums zat, net als de blikken die men ons, vooral haar, toewierp en de vragen die men stelde, altijd dezelfde vragen.

‘Komt u van ver? Logeert u bij familie? Komt monsieur Rocher binnenkort ook?’

En wanneer we antwoord gaven, was er altijd die blik, die taxerende blik, die onze versleten kleren opnam en onze ene koffer en dat voorkomen van de vluchteling dat de vele spoorwegstations en pleisterplaatsen en hotelkamers die netjes en kaal worden achtergelaten, verraadt.

En o, wat verlangde ik ernaar eindelijk vrij te zijn. Zo vrij als we nog nooit geweest waren, vrij om op één plek te blijven, de wind te voelen en zijn roep te negeren.

Maar hoe hard we ook ons best deden, de geruchten bleven ons achtervolgen. Een schandaal of zo, fluisterde men. Er was een priester bij betrokken, had iemand gehoord. En de vrouw? Een zigeunerin, dik bevriend met de rivierzigeuners, beweerde te kunnen genezen, deed iets met kruiden. Er was ook iemand omgekomen, zeiden de geruchten – mogelijk vergiftigd, of gewoon domme pech.

Hoe het ook zij, het maakte niets uit. De geruchten verspreidden zich als aardbeiplanten in de zomer; we struikelden erover; ze vielen ons lastig, ze haptten naar onze hielen, en langzaam begon ik het te begrijpen.

Er was onderweg iets met ons gebeurd. Iets wat ons veranderd had. Misschien waren we een dag of een week te lang in een van

die dorpen gebleven. Het was niet meer hetzelfde. De schaduwen waren langer geworden. We waren op de vlucht.

Maar waarvoor? Ik wist het toen niet, maar ik kon het al in mijn spiegelbeeld zien, in spiegels van hotelkamers en glimmende winkelruiten. Ik had altijd rode schoenen gedragen, Indiase rokken met belletjes aan de zoom, tweedehandsjassen met madeliefjes op de zakken, spijkerbroeken met bloemen en bladeren erop geborduurd. Nu probeerde ik niet op te vallen in de menigte. Zwarte jassen, zwarte schoenen, zwarte baret op mijn zwarte haar.

Anouk begreep het niet. 'Waarom konden we deze keer niet blijven?'

Het steeds terugkerende refrein uit die begintijd. Ik begon zelfs de naam van het dorp te vrezen, de herinneringen die als braam aan onze reiskleren kleefden. Dag na dag gingen we mee met de wind. En 's nachts lagen we naast elkaar in een kamer boven een café, of maakten we warme chocola op een campinggasstel, of staken we kaarsen aan en maakten we schaduwfiguren op de muur en vertelden we verzonnen verhalen vol magie en heksen en koekhuisjes en duistere mannen die in wolven veranderden en soms nooit meer terugkwamen.

Maar toen waren het al niet meer dan verhalen. De échte magie – de magie waarmee we ons hele leven geleefd hadden, mijn moeders magie van amuletten en toverspreuken, van zout bij de deur en een roodzijdien zakje om de kleine goden te vriend te houden – had zich die zomer tegen ons gekeerd, als een spin die klokslag middernacht van een geluksspin in een ongeluksspin verandert en zijn web weeft om onze dromen te vangen. Bij iedere toverspreuk en ieder amulet, bij iedere kaart die werd uitgedeeld en bij iedere rune die werd geworpen en bij ieder teken dat op een deurpost werd gekrast om het ongeluk af te wenden, blies de wind gewoon een beetje harder, aan onze kleren trekkend, ons besnuffelend als een hongerige hond en ons nu eens hierheen, dan weer daarheen blazend.

Maar we vluchtten voor hem uit. We plukten kersen in het kerstseizoen en appels in het appelseizoen en werkten de rest van de tijd in cafés en restaurants. We spaarden ons geld op en veranderden in elke stad van naam. We werden voorzichtig. We moesten wel. We verborgen ons, als korhoenders in een veld. We vlogen niet, we zongen niet.

Langzaam maar zeker werden de tarotkaarten terzijde gelegd en bleven de kruiden ongebruikt; de bijzondere dagen gingen ongemerkt voorbij en de wassende manen kwamen en gingen en de gelukstekens die met inkt op onze handpalm waren geschreven, vervaagden en werden afgewassen.

Dat was een tijd van betrekkelijke rust. We bleven in de stad; ik vond een onderkomen en informeerde naar scholen en ziekenhuizen. Ik kocht een goedkope trouwring op de *marché aux puces* en noemde mezelf madame Rocher. En toen, in december, werd Rosette geboren, in het ziekenhuis aan de rand van Rennes. We hadden een plek gevonden waar we een tijdje konden blijven, in Les Laveuses, een dorp aan de Loire. We huurden een etage boven een crêperie. We hadden het er naar onze zin. We hadden kunnen blijven...

Maar de decemberwind had andere ideeën.

*V'là l'bon vent, v'là l'joli vent  
V'là l'bon vent, ma mie m'appelle*

Mijn moeder leerde me dat slaapliedje. Het is een oud liedje, een liefdesliedje, een bezwerend liedje, en ik zong het toen om de wind tot bedaren te brengen, om ervoor te zorgen dat hij ons deze keer niet meenam, om het miauwende ding waarmee ik uit het ziekenhuis was gekomen, in slaap te zingen. Dat piepkleine wezentje dat niet at of sliep, maar nacht na nacht huilde als een kat, terwijl de wind om ons heen krijste en tierde als een boze vrouw. Elke nacht probeerde ik het in slaap te zingen, noemde ik het een goede wind, een mooie wind, precies zoals in mijn lied, zoals eenvoudige lieden ooit met de Furiën hadden gedaan en hen 'de Goede Dames' en 'de Vriendelijken' hadden genoemd, in de hoop zo aan hun wraak te ontkomen.

Achtervolgen de Vriendelijken de doden?

Ze vonden ons bij de Loire, en weer moesten we op de vlucht slaan. Deze keer naar Parijs. Parijs, de stad van mijn moeder en de plaats waar ik geboren was, de enige plek waar ik nooit naar terug zou keren, zo had ik me ooit heilig voorgenomen. Maar een stad geeft degenen die dat zoeken een soort onzichtbaarheid. We zijn nu geen parkieten tussen de mussen meer, we dragen nu de kleuren van de inheemse vogels – te gewoon, te saai om een tweede

blik aan te wagen, of zelfs maar een eerste. Mijn moeder was naar New York gevlucht om er te sterven; ik vluchtte naar Parijs om er herboren te worden. Ziek of gezond? Blij of triest? Rijk of arm? De stad kan het niet schelen. De stad heeft andere zaken aan het hoofd. De stad passeert zonder vragen, gaat zijn gang zonder zich te verbazen.

Desalniettemin was het een moeilijk jaar. Het was koud en de baby huilde; we verbleven in een kleine bovenkamer in een zijstraat van de Boulevard de la Chapelle en 's nachts flitste de roodgroene lichtreclame aan en uit tot je er gek van werd. Ik had het kunnen verhelpen – ik weet een toverspreuk die het even snel had kunnen doen als je het licht uitdoet – maar ik had me voorgenomen dat we geen magie meer zouden toepassen en dus sliepen we in kleine flarden tussen het rood en het groen in. Rosette huilde als een kat tot Driekoningen (althans, zo leek het), en voor het eerst was onze *galette des rois* niet zelfgemaakt maar gekocht, en bovendien had toch niemand veel zin om iets te vieren.

Parijs stond me dat jaar erg tegen. Ik had een hekel aan de kou en het vuil en de geuren, aan de onbeleefdheid van de Parijzenaars, het lawaai van de spoorweg, het geweld en de vijandigheid. Ik leerde al gauw dat Parijs geen stad is. Het is gewoon een opeenhoping van dorpjes, zoals Russische poppetjes die in elkaar passen; elk met zijn eigen gebruiken en vooroordelen, elk met zijn kerk, moskee en synagoge, en allemaal wemelend van de intolerante mensen, rodde-laars, ingewijden, zondebokken, mislukkelingen, minnaars, leiders en mikpunten van spot.

Sommige mensen waren aardig, zoals het Indiase gezin dat op Rosette paste wanneer Anouk en ik naar de markt gingen, of de groenteman die ons de beschadigde vruchten en groenten van zijn stal gaf. Anderen waren dat niet. De mannen met baard die hun ogen afwendden wanneer ik met Anouk langs de moskee in de Rue Myrrha liep, de vrouwen voor de Église St.-Bernard die naar me keken alsof ik een stuk vuil was.

Sindsdien is er veel veranderd. We hebben eindelijk onze plek gevonden. Place des Faux-Monnayeurs, nog geen halfuur lopen van de Boulevard de la Chapelle, is een heel andere wereld.

Montmartre is een dorp, zei mijn moeder altijd, een eiland dat uit de Parijse mist oprijst. Het is natuurlijk geen Lansquenet, maar toch is het een goede plek, met een woninkje boven de winkel

en een keuken achterin, en een kamer voor Rosette en een voor Anouk, onder het dak, waar de vogels nestelen.

Onze chocolaterie was ooit een klein café dat gedreven werd door een dame die Marie-Louise Poussin heet en op de eerste verdieping woonde. Madame woonde hier al twintig jaar; ze had haar man en zoon zien overlijden, en was nu in de zestig, en hoewel haar gezondheid haar in de steek liet, weigerde ze hardnekkig op te houden met werken. Zij had hulp nodig en ik een baan. Ik sprak met haar af dat ik haar zaak zou leiden voor een klein salaris en het gebruik van de kamers op de tweede verdieping, en toen madame zich steeds minder goed kon redden, maakten we er een chocolaterie van.

Ik bestelde de voorraden, beheerde de rekeningen, organiseerde de bestellingen en deed de verkoop. Ik handelde reparaties en bouwwerkzaamheden af. Onze regeling duurt nu al ruim drie jaar en we zijn eraan gewend geraakt. We hebben geen tuin, of heel veel ruimte, maar we kunnen door ons raam de Sacré-Coeur zien die als een luchtschip boven de straten uit rijst. Anouk is pas naar de middelbare school gegaan – het Lycée Jules Renard, vlak bij de Boulevard des Batignolles – en ze is pienter en werkt hard; ik ben trots op haar.

Rosette is bijna vier en gaat natuurlijk niet naar school. Zij blijft bij mij in de winkel, waar ze met knopen en snoepjes patronen op de grond maakt. Ze schikt ze in rijen naar kleur en vorm, of vult de ene bladzijde na de andere van haar tekenboeken met plaatjes van dieren. Ze is gebarentaal aan het leren en ze heeft al een hele woordenschat, waaronder tekens voor *goed, meer, kom hier, kijk, boot, lekker, plaatje, nog een keer, aap, eenden* en onlangs, tot verrukking van Anouk, *onzin*.

En wanneer we de winkel voor de lunch sluiten, gaan we naar het Parc de la Turlure, waar Rosette vaak de vogels voert, of een beetje verder naar het kerkhof van Montmartre, dat Anouk prachtig vindt vanwege de sombere pracht en praal en de vele katten. Of ik praat met de andere winkeliers in het *quartier*: met Laurent Pinson, die het groezelige kleine café aan de andere kant van het plein beheert; met zijn klanten, voor het merendeel vaste klanten, die voor het ontbijt komen en tot het middaguur blijven; met madame Pinot, die op de hoek ansichtkaarten en godsdienstige snuisterijen verkoopt; of met de schilders die op de Place du Tertre bivakkeren in de hoop toeristen aan te trekken.



Er is hier een duidelijk onderscheid tussen de bewoners van de Butte en de rest van Montmartre. De Butte is in alle opzichten superieur, althans in de ogen van mijn burens op de Place des Faux-Monnayeurs, en het laatste bolwerk van Parijse authenticiteit in een stad die inmiddels door buitenlanders wordt overstroomd.

Deze mensen kopen nooit chocola. De regels zijn strikt, al zijn ze ongeschreven. Sommige adressen zijn alleen voor mensen van buiten, zoals de *boulangerie-pâtisserie* aan de Place de la Galette, met zijn art-decospiegels en gekleurde glas en barokke stapels makronen. De buurtbewoners gaan naar de Rue des Trois Frères, naar de goedkopere, eenvoudigere boulangerie waar het brood beter is en de croissants elke dag vers gebakken worden. Evenzo eten de buurtbewoners in Le P'tit Pinson, met zijn met vinyl beklede tafels en zijn *plat du jour*, terwijl mensen van buiten, zoals ook wij, heimelijk de voorkeur geven aan La Bohème, of erger nog, aan La Maison Rose, waar een ware zoon of dochter van de Butte nooit heen zou gaan, net zomin als ze zouden poseren voor een kunstschilder op het terras van een café op de Place du Tertre, of naar een mis in de Sacré-Coeur zouden gaan.

Nee, onze klanten komen merendeels van elders. We hebben wel vaste klanten, zoals madame Luzeron, die elke donderdag langskomt wanneer ze naar het kerkhof gaat, en altijd hetzelfde koopt: drie rumtruffels, niet meer, niet minder, in een geschenkverpakking met een lint eromheen. Het blonde meisje met de afgekloven nagels, dat binnenkomt om haar zelfbeheersing te testen. En Nico van het Italiaanse restaurant in de Rue de Caulaincourt, die bijna elke dag langskomt, en wiens uitbundige hartstocht voor chocola, voor alles eigenlijk, me doet denken aan iemand die ik ooit heb gekend.

En dan zijn er nog de losse klanten. Van die mensen die alleen maar even binnenkomen om te kijken, of om een cadeautje te kopen, of voor een dagelijkse lekkernij, of voor een gedraaid gerstesuikerstaafje, een doos viooltjes, een stuk marsepein of een *pain d'épices*, roomroosjes of een in rum geweekte, met kruidnagels bezette, gekonfijte ananas.

Ik ken al hun favorieten. Ik weet wat ze willen, hoewel ik dat nooit zal zeggen. Dat zou te gevaarlijk zijn. Anouk is nu elf en op sommige dagen kan ik het bijna voelen, dat verschrikkelijke weten, dat trillen in haar binnenste, als een dier in een kooi. Anouk, mijn

zomerkind, dat vroeger evenmin tegen me had kunnen liegen als ze het lachen had kunnen verliezen. Anouk, die me regelmatig een lik in mijn gezicht gaf en in het openbaar 'Ik hou van je!' toeterde. Anouk, mijn kleine onbekende, nu nog onbekender geworden met haar stemmingen en haar vreemde stiltes en haar extravagante verhalen; soms kijkt ze met toegeknepen ogen naar me alsof ze in de lucht achter mijn hoofd iets wil zien wat ze bijna vergeten is.

Ik heb natuurlijk haar naam moeten veranderen. Tegenwoordig ben ik Yanne Charbonneau en is zij Annie, hoewel ze voor mij altijd Anouk zal zijn. Het zijn niet de namen die me dwarszitten. Die hebben we al zo vaak veranderd. Het is iets anders, iets wat me ontglipt is. Ik weet niet wat het is, maar ik mis het wel.

Ze wordt groot, houd ik mezelf voor. Teruggaand in het verleden zie ik haar steeds kleiner worden, als een kind dat je in een spiegelgalerij ziet: Anouk op haar negende, nog steeds meer zon dan schaduw, Anouk op haar zevende, Anouk op haar zesde, met haar gele rubberlaarsjes aan waggelend als een eendje, Anouk met Pantoufle wazig achter haar aan springend, Anouk met een wolk suikerspin in een roze knuistje geklemd – ze zijn allemaal verleden tijd, natuurlijk, ze glippen weg en maken plaats voor de toekomstige Anouks. Anouk op haar dertiende, die de jongens ontdekt, Anouk op haar veertiende, Anouk – ik kan het me niet voorstellen – op haar twintigste, die steeds sneller op een nieuwe horizon afstevent...

Ik vraag me af hoeveel ze nog weet. Vier jaar is een lange tijd voor een kind van haar leeftijd, en ze heeft het niet meer over Lansquenet, of over magie, of, erger nog, over Les Laveuses, hoewel ze zich af en toe iets laat ontvallen – een naam, een herinnering – wat me meer zegt dan ze vermoedt.

Maar tussen zeven en elf ligt een wereld van verschil. Ik heb mijn werk goed genoeg gedaan, hoop ik. Goed genoeg om het dier in zijn kooi te houden, en de wind kalm, en om dat dorp aan de Loire niets meer te laten zijn dan een verbleekte ansichtkaart van een droomeiland.

En zo bewaak ik de waarheid zorgvuldig en draait de wereld gewoon door, met zijn goede en slechte dingen, en houden wij onze bijzonderheden voor onszelf en grijpen we nooit in, zelfs niet voor vrienden, nog niet met een runenteken op een doos om geluk te brengen.

Het is niet zo'n hoge prijs, weet ik, voor bijna vier jaar met rust gelaten worden, maar ik vraag me wel eens af hoeveel we daar al voor betaald hebben en hoeveel er nog komen gaat.

Er is een oud verhaal dat mijn moeder altijd vertelde, over een jongen die onderweg zijn schaduw verkocht aan een marskramer, in ruil voor het geschenk van eeuwig leven. Zijn wens werd vervuld en hij vertrok, blij met de goede ruil, want wat heb je nu aan een schaduw, dacht de jongen, en waarom zou je die niet wegdoen?

Maar de maanden verstreken, en vervolgens de jaren, en toen begon de jongen het te begrijpen. Wanneer hij buiten was, gaf hij geen schaduw; geen spiegel toonde hem zijn eigen gezicht, geen vijver, hoe rimpelloos ook, gaf de minste weerspiegeling. Hij begon zich af te vragen of hij onzichtbaar was. Op zonnige dagen bleef hij binnen, hij meed nachten waarin de maan helder scheen, hij liet iedere spiegel in zijn huis kapotslaan en voor elk raam aan de binnenkant luiken maken, en nog was hij niet tevreden. Zijn lief verliet hem, zijn vrienden werden oud en stierven. En nog leefde hij voort in een ononderbroken schemerdonker, totdat de dag kwam waarop hij uit wanhoop naar de priester ging en biechtte wat hij had gedaan.

De priester, die jong was geweest toen de jongen zijn deal sloot, maar nu geel en broos als oude botten was, schudde zijn hoofd en zei tegen de jongen: 'Dat was geen marskramer die je op de weg tegenkwam, dat was de duivel waarmee je onderhandelde, mijn zoon, en een deal met de duivel draait er meestal op uit dat iemand zijn ziel verliest.'

'Maar het was maar een scháduw,' protesteerde de jongen.

De oude priester schudde nogmaals zijn hoofd. 'Een mens die geen schaduw geeft, is helemaal geen mens,' zei hij, en hij keerde hem de rug toe en wilde niets meer zeggen.

De jongen ging dus maar naar huis. De volgende dag werd hij gevonden, hangend aan een boom, met de ochtendzón op zijn gezicht en zijn lange, smalle schaduw in het gras aan zijn voeten.

Het is maar een verhaal, ik weet het. Maar ik moet er steeds weer aan denken, 's avonds laat wanneer ik niet kan slapen en de windbelletjes luidruchtig klingelen en ik in bed ga zitten en mijn armen optil om te kijken of er nog wel een schaduw op de muur valt.

Tegenwoordig kijk ik ook steeds vaker of ik die van Anouk nog zie.

Verschenen van Joanne Harris:

*Chocolat*  
*Bramenwijn*  
*Vijf kwarten van de sinaasappel*  
*Stranddieven*  
*Gods dwazen*  
*Bokkensprongen* (korte verhalen)  
*Schimmenspel*  
*Schaakmat*  
*Rode schoenen*  
*Blauwe ogen*  
*De zoetheid van perziken*  
*Een klasse apart*  
*De aardbeiendief*

Samen met Fran Warde schreef zij het kookboek:

*De Franse keuken*

Voor jongere lezers schreef zij:

*Vuurvolk*  
*Runenvuur*  
*De lessen van Loki*

Eerste druk 2007  
Vijftiende druk, eerste in deze uitvoering, augustus 2023

Oorspronkelijke titel *The Lollipop Shoes*  
Oorspronkelijke uitgever Transworld Publishers, Londen  
Copyright © 2007 Frogspawn Limited

The moral right of Joanne Harris to be identified as the author of this work has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2019, 2023 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht  
Vertaling Monique de Vré

Omslagontwerp Bij Barbara  
Omslagillustratie en -beeldbewerking © Shutterstock en Bij Barbara  
Opmaak binnenwerk v3-Services, Baarn

ISBN 978 90 261 7156 7  
ISBN e-book 978 90 325 1368 9  
NUR 302

[www.uitgeverijdefontein.nl](http://www.uitgeverijdefontein.nl)

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen berust op puur toeval. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.